

призму ратифікації (или нератифікації) Римського статута. Это, в первую очередь, касается государств — основателей ООН, к числу которых, как известно, относится и Украина.

С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ

Проблема ідентичності набуває особливої актуальності щодо сучасних українських реалій. За роки незалежності в нашій державі так і не сформувалася чітка, єдина національна ідентичність. Українське суспільство загалом та окремо взятий пересічний українець постійно стикаються з проблемами свого самовизначення. Це самовизначення відбувається як на тлі цивілізаційного вибору між двома головними моделями розвитку: європейською та євразійською, так і на підставі постійного пошуку своєї ідентичності у різних соціальних структурах повсякденності, які в наш час стрімко змінюються. Стан невизначеності перспектив українського суспільства та його окремих прошарків, коли суб'єкти перебувають нібито в різних соціальних реальностях, живуть у різних нормативно ціннісних координатах або зовсім у стані аномії, породжує кризу соціальної та особистої ідентичності.

В основі сучасного ракурсу розгляду проблематики ідентичності лежить уявлення про ідентичність як результат культури пізнього модерну. В рамках сучасного соціально-філософського знання формується інтегративне уявлення про ідентичність, що поєднує онтологічну, когнітивну, гносеологічну, аксіологічну проблематику.

Ідентифікацію можна визначити як «аккультурацію» до способів, норм, практичних рекомендацій у повсякденному житті. Людина підкоряється стереотипам та процедурам, прийнятим у певній культурі, які зафіксовано перш за все у мові — способах усного мовлення, письма і читання. Набуття ідентичності було б неможливим без реалізації лінгвістичної системи за допомогою мовлення, винаходу своєї мови, самоствердження в сьогоденні.

У контексті діалогічної філософії сформульовано ідею всенаходження людини, згідно з якою справжнє «Я» завжди виявляється в точках розбіжності людини із самою собою, в її ідентифікації з «Іншим». Дійсно, проблема самовизначення спочатку виступає як співвіднесеність з іншими суб'єктами. Специфіка людського способу існування полягає в світі співвіднесення самовизначення і визначення «Іншими».

Головним критерієм самовизначення є активність життєвої позиції як результат взаємодії об'єктивного процесу спілкування з «Іншими» і суб'єктивного внутрішнього процесу самовизначення.

Проблема культурної ідентичності України є вічною «проблемою» української філософії. Динамізм історичного процесу і розвиток теоретичної думки, що супроводжує цей процес, створюють постійно мінливі практичні та теоретичні підстави для постановки та вирішення цієї проблеми. У силу своєї специфіки проблема культурної ідентичності є не просто теоретичною проблемою, а проблемою історичної орієнтації, вибору України історичного шляху.

У філософії з цієї проблеми постійно протистоять один одному декілька альтернативних позицій. Проблема культурної ідентичності України має аналізуватися в загальному контексті історіософської парадигми.

Нині можна виділити два основні парадигматичні напрями в аналізі проблеми культурної ідентичності України. Перший напрям — розробка проблеми культурної ідентичності на основі ідеалістичної історіософської парадигми, що акцентує на таких категоріях, як українська душа, український характер, українська ідея тощо. Другий напрям — парадигма матеріалістичного, геополітичного погляду на світову історію, в якій акцентується на визначенні місця України в сучасному світовому економічному, політичному та духовному порядку, геополітичних інтересах і завданнях України.

Слід, однак, відзначити, що в чистому вигляді ідеалістичні або матеріалістичні підходи сьогодні не зустрічаються. Зазвичай слід вести мову про домінування елементів того чи іншого підходу. Якщо йдеться про духовні характеристики української цивілізації, то дослідники прагнуть зазвичай зв'язати їх із впливом певних матеріальних чинників, починаючи від природних і закінчуючи соціально-політичними та економічними. Якщо ж досліджуються економічні та політичні особливості, то при цьому зазвичай звертається увага і на їх відображення в духовному житті цивілізації.

Комплексний, системно-теоретичний аналіз як структурних елементів української цивілізації, так і причинно-наслідкових зв'язків між ними є методологічною умовою синтетичного підходу до проблеми культурної ідентичності України. Світоглядною ж підставою цього синтезу повинен бути не однобокий націоналізм і не космополітизм, а взаємодоповнюваність національних та загальнолюдських інтересів на базі цінностей практичного гуманізму.

Головною тенденцією розвитку сучасного світу, своєрідним викликом локальним цивілізаціям є глобалізація. Узагалі-то глобалізація — це об'єктивний процес світового розвитку, спричинений розвитком міжнародної економічної системи, єдиного всесвітнього політичного та культурно-інформаційного простору.

Для визначення національно-культурної ідентичності сучасного українця вкрай необхідним є формулювання модерної національної ідеї. Ця ідея

диктується насамперед геополітичним статусом та інтересами України і перш за все інтересами культурно-цивілізаційного самозбереження. Нова ідея повинна визначити рятівну для цивілізації, ефективну і гуманістичну модель зовнішньополітичної орієнтації та внутрішньої соціальної організації, а також шляхи реалізації програми національного порятунку.

За своєю сутністю національна ідея — це соціальний ідеал, який поділяє більшість суспільства і над побудовою якого воно працює. Сама історія підводить до того, що цією ідеєю може бути тільки гуманістичний ідеал. Сучасна українська національна ідея — це ідея боротьби за збереження власної національно-культурної ідентичності, утвердження цінностей свободи, справедливості та демократизму.

Л. О. Закоморна, кандидат юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні відкриває шлях до децентралізації влади в країні та значного розширення повноважень територіальних громад. Слід зазначити, що в основу цієї Концепції покладено ґрунтовні розробки у сфері муніципального управління провідних вітчизняних науковців (О. В. Батанова, І. І. Бодрової, М. П. Воронова, П. М. Любченка, О. Ю. Лялюка, Н. Р. Нижник, С. Г. Серьогіної та ін.). Однією з проблем, яка ускладнює процес теоретичного осмислення і практичного вирішення головних завдань цієї реформи, вчені називають існуючу тривалий час жорстку централізацію влади. Зважаючи на це, як ніколи актуальним видається звернення до досвіду проведення подібних змін у тих постсоціалістичних країнах, які вже подолали наслідки «радянської системи» управління місцевими справами та домоглися визначних результатів у справі демократизації взаємин держави і територіальних громад.

Серед постсоціалістичних країн Східної Європи, які вирізняються найбільш вдалою діяльністю щодо впровадження засад децентралізації влади, є Республіка Польща. За оцінкою польських науковців (В. Вітражека, В. Долницькі, Т. Рабської, Я. Тарно, Я. Сулемерські та ін.), у Польщі реформа місцевого самоврядування була основою для проведення інших реформ у державі, адже саме вона вплинула на зменшення корупції на місцевому рівні, зростання підприємств малого і середнього бізнесу та становлення прозорих і демократичних відносин на місцях. Вітчизняні вчені О. М. Чер-